

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 225

Parasjat Wajjesjev

21 Kislev 5768
1 december 2007

Overzicht Parasjat Wajjesjev (Bereisjet 37:1-40:23)

Ja'akov vestigt zich in het land Kena'an. Zijn lievelingszoon Joseef brengt hem onrustbarende berichten over zijn broers. Ja'akov maakt voor Joseef een mooi kledingstuk met veelkleurige strepen. Joseef wakkert de haat van zijn broeders nog verder aan door hen te vertellen over zijn profetische dromen – korenschoven die zich voor zijn schoof buigen, en de zon, de maan en de sterren die voor hem buigen – ze zijn een aanwijzing dat zijn familie hem tot koning zal benoemen. De broeders beschuldigen Joseef van usurpatie en besluiten hem te executeren. Wanneer Joseef in Sjemchem aankomt, waar zijn broers de kudden weiden, besluiten zij hem, op aanwijzing van Re'oeveen, niet te doden maar hem in een put te werpen. Het was Reoeweens bedoeling Joseef te redden. Jehoeda overreedt vervolgens de broers om Joseef uit de put te halen en hem te verkopen aan een karavaan voorbijrijdende Ismaëlieten. Re'oeveen komt terug naar de put en vindt die leeg. Hij verscheurt van smart zijn kleren. De broers hebben het kledingstuk van Joseef in het bloed van een geslacht geitje gedoopt en tonen dat aan Ja'akov, die veronderstelt dat Joseef verscheurd is door een wild beest. Ja'akov is ontroostbaar. Intussen is Joseef in Egypte verkocht aan Potifar, de commandant van de lijfwacht van Par'o. Een apart hoofdstuk in de parasja is gewijd aan Jehoeda, wiens zoon Er voor straf sterft omdat hij weigert zijn vrouw Tamar zwanger te maken. Onan, Jehoeda's tweede zoon trouwt met Tamar in een zwagerhuwelijk. Hij wordt onder vergelijkbare omstandigheden gedood. Wanneer de vrouw van Jehoeda overlijdt, probeert Tamar kinderen te krijgen van Jehoeda, omdat zij weet dat uit haar nakomelingen via de lijn van Jehoeda en de dynastie van David de *masjiach* zal voortkomen. Intussen stijgt Joseef in macht in het huis van zijn meester in Egypte. Zijn buitengewone schoonheid trekt ongewild de aandacht van de vrouw van zijn meester. Woedend als hij haar avances verwerpt, beschuldigt zij Joseef ervan geprobeerd te hebben haar te verleiden. Joseef wordt in de gevangenis gegooid. In de gevangenis voorspelt Joseef met succes de droom van de opperschenker van Par'o, die in ere hersteld wordt, en de droom van de chef-kok van Par'o die wordt opgehangen. Ondanks diens belofte, vergeet de opperschenker Joseef te helpen, en Joseef moet in de gevangenis blijven zitten.

*Met toestemming vertaald uit Torah Weekly van Ohr Somayach in Jerusalem, Israel
©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.*

Haftara Wajjesjev (Amos 2:6-3:8)

De voorspelling van de val van Edom

Door Reuben Ebrahimoff

De Haftara opent met woorden over de zonden van de Tien Stammen. Zij hadden vier zonden begaan waarmee Hasjem buitengewoon ongelukkig was: 1. afgoderij, 2. immoreel gedrag, 3. bloedvergieten en 4. de Israëlitische rechters waren omkoopbaar. De eerste drie was Hasjem bereid te vergeven maar tot vergiffenis van de vierde was Hasjem niet bereid. Een eerlijk mens heeft recht op een eerlijk rechtsoordeel en wanneer mensen voor „G-d gaan spelen” met de levens van anderen, dan kunnen zij beter eerlijk zijn. De Haftara vervolgt met de feiten dat de Joden heilig moeten zijn, want zo niet, dan worden zij gestraft en zullen er zich tragedies aan hen voordoen. Hasjem heeft ons de mogelijkheid gegeven om te kiezen. Wij hebben de keuze om het Jodendom te gebruiken als een levenswijze of niet. Maken wij gebruik van deze mogelijkheid? Of beschouwen wij het Jood-zijn als een last? In dat geval krijgen wij een lesje van de Profeet Amos. Wij leren over het verleden van het Emoritische volk. Ondanks dat zij de sterkste waren van de zeven volken die Israëls vijanden vormden, vernietigde Hasjem hen met gemak wegens hun afschuwelijk gedrag. Wij moeten ons altijd realiseren en niet vergeten dat Hasjem ons voortdurend gadeslaat en Hij is steeds bereid ons te belonen of te straffen. De Haftara bespreekt waarom Hasjem zo streng is voor de Joden. Dat is omdat Hij zoveel van hen houdt. Dat stelt ons in staat ons zelf te beschouwen en *tesjoewa* te doen en onszelf te verbeteren zoveel als mogelijk is.

De Joden worden aangespoord om de woorden van de Profeet serieus te nemen want deze woorden geven de toekomstplannen van Hasjem weer en eens zullen zij bewaarheid worden. Het zijn niet slechts gedachten van de Profeet, maar het zijn woorden die de Profeet door Hasjem in de mond gelegd zijn. Amos gaat verder en vertelt ons dat de Profeten een geheime kennis hebben. Hasjem doet niets zonder eerst zijn plannen aan zijn dienaren te onthullen.

Het verband tussen de Haftara en de Parasja

In de openingsverzen van de Haftara van deze week beschuldigt Amos bepaalde Joden ervan de *Tsaddiek* (een rechtvaardig iemand) voor geld te hebben verkocht en de arme voor schoenen. In de Parasja verkopen de zonen van Ja'akov Joseef, de *tsaddiek* in slavernij en van het geld dat zij voor hem krijgen kopen zij schoenen voor zichzelf.

De moraal van de Haftara

Het ligt in de menselijke natuur om zijn eigen zonden te bagatelliseren. Een beetje *Lasjon hara* is toch niet zo erg. „Ik heb de Sjabbatwetten niet zo goed bestudeerd, dat is toch niet zo erg.” Ik heb geen beracha gemaakt voor het voedsel dat ik gegeten heb. Het was trouwens niet zo kosjer. Wat kan mij overkomen.” Goed? Fout! Alleen omdat Hasjem ons niet bij iedere overtreding een „bekeuring geeft voor te hard rijden” iedere keer dat wij langs Zijn radarscherm zoemen, betekent dat nog niet dat Hij onze overtreding niet heeft opgeschreven. Voordat je de keuze maakt om een mitswa te doen, dan wel een *awera* [overtreding], vraag jezelf dan eens af of het de moeite waard is. Je zonden negeren wist hen nog niet uit.

DE KLASSIEKE COMMENTATOREN OP WAJJÉSJEV

37. ¹En Jaäkov vestigde zich in het land waar zijn vader zich had opgehouden, in het land Kenaän.

Rasji **37-1. En Jaäkov vestigde zich** – Nadat Tora voor ons de nederzettingen van Esav en zijn nakomelingen op beknopte wijze heeft meegedeeld – want zij waren niet geacht en belangrijk genoeg om erover uit te weiden – worden nu de nederzettingen van Jaäkov en zijn nakomelingen uitvoerig beschreven. Met al hun omzwervingen en de oorzaken daarvan. Zij waren immers belangrijk genoeg voor de Almachtige om erover uit te weiden. Hetzelfde vindt men bij de tien geslachten die leefden van Adam tot Noach, ook daarbij is Tora kort. Maar bij Noach wordt lang uitgeweid. Zo ook bij de tien geslachten van Noach tot Avraham, daar is Tora kort, maar als de geschiedenis eenmaal bij Avraham aankomt, wordt daar uitgebreid over uitgeweid. Het is te vergelijken met een parel die in het zand gevallen is. Men zift dan, op zoek naar de parel, het zand met een zeef, totdat men hem vindt. Nadat men de parel gevonden heeft, gooit men de steentjes, die in de zeef zijn achtergebleven weg. Een andere verklaring van ‘**En Jaäkov vestigde zich**’ – De kamelen van een zekere vlashandelaar liepen ergens, beladen met vlas. De smid verwonderde zich erover waar al dat vlas heen zou gaan. Nu antwoordde hem een verstandig man: ‘Uit uw blaasbalg komt een vonk voort, die alles verbrandt.’ Zo zag Jaäkov al die vorsten die vroeger genoemd worden en hij verwonderde zich daarover en vroeg zich af wie hen allemaal zou kunnen verslaan. De vertelling gaat dan verder en zegt: ‘Joséf’. Er staat immers geschreven (*Owadjä* 18): „Dan zal het huis van Jaäkov als een vuur zijn en het huis van Joséf als een vlam en het huis van ‘Esav zal tot stoppelen worden.’ Dus dit is de geschiedenis van Jaäkov: er zal een vonk uit Jaäkov voortkomen, Joséf, die alles verbrandt. Uit *Tanchoema Wajesjev* 1]

Ibn Ezra **En Jaäkov vestigde zich** – Om ons eraan te herinneren dat de vorsten van Esav zich op de berg Seïr gevestigd hadden, maar dat Jaäkov in het Heilige Land woonde.

Ramban **En Jaäkov vestigde zich in het land waar zijn vader zich opgehouden had** – Dat wil zeggen dat de vorsten van Esav weliswaar waren gaan wonen in het land dat zij in bezit genomen hadden, maar dat Jaäkov, net als zijn vader, als een vreemdeling ging wonen in een land dat niet van hen was, maar van de Kenaänieten. Het doel hiervan is dat zij verkozen te wonen in het uitverkoren land [het Land Israël] en dat de uitspraak van G-d tegen Avraham [*Ber.* 15:13]: „Je nakomelingen zullen vreemdeling zijn in een land dat niet van hun is,” door hen in vervulling ging, maar niet door Esav, want alleen Jaäkov werd hun [Avrahams en Jitschaks] nageslacht genoemd.

Sforno Hij woonde in dat deel van het land, waar zijn vader gewoond had, zoals er geschreven staat [in *Ber.* 35:27, en dat was Chevron].

Chatam Sofer **En Jaäkov vestigde zich** – *Rasji* suggereert dat Jaäkov hoopte eindelijk rust te vinden, na zijn leven bij Lavan, maar dat hij juist toen overvallen werd door de gebeurtenis met Josef en dat Hasjem hem verweet dat hij nu al, in deze wereld de rust zocht, die hem pas in de Komende Wereld toekwam. Rust in deze wereld is echter de beloning voor de enkele goede daden van de booswicht [die in de Komende Wereld gestraft wordt, terwijl de *tsaddiek* beloond wordt in de Komende Wereld], dat wil zeggen dat Jaäkov al iets van zijn beloning in de Komende Wereld in deze wereld wilde hebben. Dus eigenlijk vroeg Jaäkov een deel van wat Esav toekwam. Dat is de reden dat hier de lotgevallen van Jaäkov beginnen: de ellende die Joséf overkwam moest dienen als een verzoening voor Jaäkows wens om een deel van Esavs portie te krijgen.

In het land Kenaän – Jaäkov meende dat hij zich nu eindelijk, na al zijn omzwervingen, definitief kon vestigen, terwijl Avraham en Jitschak nimmer vergaten dat zij woonden in een land dat niet van hen was. Maar de omstandigheden maakten dat Jaäkov nimmer vergat dat hij woonde in een land waar zijn vader en grootvader zich alleen maar tijdelijk hadden opgehouden. Daarom eindigt het vers met te vermelden dat hij woonde in het land Kenaän.

²Dit zijn de lotgevallen van Jaäkov: Joséf, die zeventien jaar oud was, weidde met zijn broers het

kleinvee en hij ging als jongen om met de zonen van Bilha en met de zonen van Zilpa, de vrouwen van zijn vader. Joséf nu vertelde boze lasterpraat over hen aan hun vader.

Rasji **2. Dit zijn de lotgevallen van Jaäkov** – Dit zijn enkele van de lotgevallen van Jaäkov, dit zijn hun nederzettingen en hun omzwervingen, totdat zij kwamen bij wat men onder een blijvende nederzetting verstaat. De eerste oorzaak was: *Joséf was zeventien jaar*, enz. Daardoor zijn zij weggetrokken en afgedaald naar Egypte. Dit is de eenvoudige verklaring van het vers, ieder woord naar zijn eigen betekenis. De Midrasj verklaart dat de H. Schrift de geschiedenis van Jaäkov laat afhangen van Joséf, om verschillende redenen. Ten eerste omdat Jaäkov uitsluitend om Racheel [de moeder van Joséf] bij Lavan gewerkt heeft; ten tweede omdat de glans [schoonheid] van het uiterlijk van Joséf gelijk was aan die van Jaäkov; ten derde omdat alles wat Jaäkov was overkomen, ook Joséf was overkomen: de één werd gehaat en de ander werd gehaat, de één werd door zijn broer gezocht om hem te vermoorden en de ander werd gezocht door zijn broers om hem te vermoorden en zo worden er nog veel meer punten van overeenkomst gegeven in de Midrasj. En er wordt nog een andere verklaring gegeven.

Ibn Ezra **Dit zijn de lotgevallen** – De gebeurtenissen die Jaäkov zijn overkomen, zoals er geschreven staat [*Misjlee* 27:1]: „Wat de dag voortbrengt.”

Ramban De verklaring van *Rasji* dat met het woord *toledot* [door ons vertaald met ‘lotgevallen’] nederzettingen bedoeld worden, kan niet juist zijn. [Kennelijk begrijpt *Ramban* uit de woorden van *Rasji* dat die het woord *Toledot* vertaalt met ‘nederzettingen’ echter *Mizrachi* verklaart dat de bedoeling van *Rasji* is, dat de verklaring van de eerste woorden van het vers is: ‘Dit zijn de nederzettingen van de nakomelingen van Jaäkov’, m.a.w. het woord ‘dit’ slaat op nederzettingen en *toledot* vertaalt *Rasji* met ‘nakomelingen’.] *Ramban* is het ook niet eens met de verklaring van *Ibn Ezra* dat het woord *toledot* ‘lotgevallen’ zou betekenen en het bewijs dat *Ibn Ezra* uit *Misjlee* brengt, verwerpt hij, omdat de dag weliswaar gebeurtenissen voortbrengt, maar Jaäkov bracht zelf geen gebeurtenissen voort, die overkwamen hem door krachten van buiten. Volgens *Ramban* is de juiste vertaling „Dit zijn de geslachten van Jaäkov: Joséf en zijn broers, die verderop in Tora genoemd worden.” Tora gebruikt hier een beknopte beschrijving voor hun namen, omdat die al eerder genoemd waren [in *Ber.* 35:23-36]. Het is ook mogelijk dat we moeten lezen: „Al deze zijn de nakomelingen van Jaäkov,” d.w.z. al deze, die genoemd zijn.

Sforno **Dit zijn de lotgevallen van Jaäkov** – Dit zijn de gebeurtenissen die Jaäkov zijn overkomen terwijl hij woonde in Kenaän. De gebeurtenissen die hem overkwamen toen hij zijn vaders huis verliet waren een voorbode van onze eigen geschiedenis tijdens de eerste ballingschap, terwijl de gebeurtenissen die hem overkwamen nadat hij was teruggekeerd naar het huis van zijn vader de voorbode waren van onze geschiedenis tijdens de Tweede Tempel en onze daaropvolgende ballingschap – en de verlossing aan het eind van de tijden.

Rasji **Woonde** – Toen Jaäkov probeerde in alle rust te leven, toen overviel hem het verdriet van Joséf. Wanneer rechtvaardige mensen proberen in rust te leven, dan zegt de Heilige, gezegend is Hij: „Dat wat voor hen is gepland voor de Komende Wereld is voor de rechtvaardigen kennelijk niet genoeg, maar zij willen ook nog in deze wereld in rust leven,” [en daar hebben zij geen recht op en het kan hen dus niet worden gegeven].

Hij ging als jongen om – Dat wil zeggen, hij gedroeg zich zoals de jeugd zich gedraagt: hij verzorgde zijn haar, hij maakt zijn ogen op, opdat hij er mooi zou uitzien. [Uit *Ber. Rabba* 84:7]

Sforno **Hij was een jongen** – Hij was nog maar jong en daarom zondigde hij en vertelde dingen over zijn broers, zonder in te zien wat dat voor gevolgen zou kunnen hebben.

Rasji **Met de zonen van Bilha** – Dat wil zeggen dat hij gewoonlijk bij de zonen van Bilha was, omdat zijn broers hen minachtten, terwijl hij hen [als vrienden] aantrok. [Uit *Tanchoema Vajesjev* 7]

Ibn Ezra **Hij was als jongen bij de zonen van Bilha, enz.** – Zij gebruikten hem als jongen, d.w.z. zij lieten zich door hem bedienen [zoals in *Sjemot* 33:11: „Zijn bediende Jehosjoea bin Noen, de jongen”].

Ramban **Hij ging als jongen om met de zonen van Bilha** – De woorden van *Rasji* kunnen niet juist zijn, want waarom hadden de zonen van de diensmeiden hem dan niet gered, als hij met hen bevriend was en zijn vader vertelde dat de andere zonen hen minachtten. Met Reoeveen erbij, die tegen de moord en de verkoop was, vormden zij de meerderheid tegen de overige broers. Volgens *Rasji* [zie hieronder] sprak Joséf alleen lasterpraat over de zonen van Lea, maar volgens *Bereisjiet Rabba* 84:7 sprak hij slecht over alle broers. Maar dit is de betekenis van het vers: „Joséf, een jongen van zeventien jaar, weidde het kleinvee samen met zijn broers, de zonen van Bilha en met de zonen van Zilpa, de vrouwen van zijn vader.” Omdat hij nog zo jong was, lieten ze hem nimmer alleen, want hun vader had hen geboden over hem te waken.

Sforno **Hij weidde met zijn broers het kleinvee** – Hij gaf hen instructies hoe zij de schapen moesten behandelen

Rasji **Boze lasterpraat** – Al het lelijke dat hij zag bij zijn broers, de zonen van Lea, vertelde hij aan zijn vader. Bijvoorbeeld dat zij een lid van een levend dier hadden gegeten en dat zij de zonen van de slavinnen beledigden door hen „slaven” te noemen, en dat hij hen verdacht van onzedelijk gedrag. En overeenkomstig deze drie beschuldigingen werd hij gestraft: zij slachtten een geitenbokje toen hij verkocht werd, en aten het dus niet levend op; en omdat hij zijn broers slaven noemde, werd hij als slaaf verkocht; en omdat hij hen verdacht van onzedelijk gedrag, probeerde de vrouw van zijn meester hem te verleiden (*Ber.* 39:7).

Sforno **Lasterpraat** – Hij beschuldigde zijn broers ervan dat zij het vee verwaarloosden en er niet goed voor zorgden, terwijl het kleinvee juist hun voornaamste bron van inkomsten vormde. [Dus volgens *Sforno* vertelde Joséf geen lasterpraat maar klaagde hij bij zijn vader over het slechte gedrag van zijn broers, opdat Jaäkov hen zou vermanen.]

Chassidisch Inzicht in Parasjat Wajjesjev

Tamars Tweeling

by Rabbi Abba Wagensberg

Tot de vele gebeurtenissen in de parasja van deze week, behoort het verhaal van Jehoeda's schoondochter, die van een tweeling bevalt. De Tora geeft een nauwkeurige beschrijving hiervan (*Bereisjet* 38:27-30).

Bij de bevalling komt het handje van één van de tweeling naar buiten en de vroedvrouw bindt daar een lintje om, zodat zij zal weten welk kind de eerstgeborene zal zijn. De baby trekt vervolgens zijn handje weer terug en zijn broer, Perets, wordt geboren. Pas daarna bevalt Tamar van de baby met het lintje om zijn had, die de naam Zerach krijgt.

Alle details over de geboorte lijken onnodig, speciaal daar Tora verder praktisch niets vertelt over Perets en Zerach. De Tora geeft geen beschrijving van de geboorte van Avraham of van de vele andere personen. Wat is het belang van deze gedetailleerde beschrijving van de geboorte van deze tweeling?

De *Kedoesjat Levi* geeft ons een metaforisch begrip van deze gebeurtenis, welke ons zal helpen een dieper inzicht te verkrijgen. De Talmoed (*Nidda* 30b) vertelt dat iedere ongebooren baby een kaars boven zijn hoofd heeft branden en de ziel van de baby kan van het ene einde van de wereld tot het andere zien. Wanneer de baby uit de moederschoot tevoorschijn komt, geeft een engel hem een tikje op zijn lippen en dan is de baby heel de Tora, die hij in de baarmoeder geleerd heeft, vergeten.

Volgens de *Kedoesjat Levi* moet deze tik op de lippen niet worden opgevat als een straf, maar als een G-ddelijke gift. Deze wereld is vol verleidingen en kennis wordt vaak misbruikt om corrupte doeleinden na te streven. Op het moment van de geboorte neemt G-d al onze kennis weg, zodat wij de wereld ingaan in een staat van volledige reinheid. De onschuld van de kleutertijd stelt ons in staat een leven te beginnen met een zuivere, complete band met G-d.

Terwijl we groeien en ouder worden, maakt G-d een barrière (*Mechitsa*), die het ons moeilijker maakt om de complete Goddelijke band te verkrijgen die zo natuurlijk was in onze kindertijd. Niettemin kunnen we onze rijpe intelligentie gebruiken om ons opnieuw met G-d te verbinden – indien we ons realiseren dat deze wereld op zichzelf doelloos is. Onze Geleerden brengen dit idee beknopt onder woorden: „Hoe meer vlees, hoe meer wormen” (*Avot* 2:7). Het zuiver fysieke, gespeend van ieder doel, heeft geen betekenis.

Dit vindt een aanwijzing in de namen Perets en Zerach: we kunnen kiezen tussen onze intelligentie om dit te herkennen, en ons te verbinden met G-d door de barrière, die onze kennis creëert, af te breken (*parats*), dan zal G-d Zijn heilige licht op ons laten schijnen (*zarach*).

* * *

EEN STRALEND LICHT

Op een dieper niveau is dit de les die Tora aan ons over wil brengen door middel van het verhaal van de geboorte van de tweeling van Tamar. Het model van de geboorte is op ons allen van toepassing en is een aanwijzing voor ons verlangen om onszelf te herscheppen en in positieve richting uit te groeien. Aan het begin van de afdeling die de geboorte beschrijft, vertelt Tora ons: „En hij stak zijn hand naar buiten” (*Ber.* 38:28). Dit kan begrepen worden als G-d, Die Zijn hand uitsteekt – een figuurlijke interpretatie van de G-ddelijke assistentie die wij krijgen bij de geboorte, wanneer onze kennis van ons wordt afgenomen, waardoor we in staat gesteld worden een leven te beginnen in een toestand van zuiverheid zonder te bezwijken voor verleiding. Het volgende vers: „en hij trok zijn hand terug” (*ib.* 29), kan worden opgevat als G-d Die Zijn assistentie intrekt als wij meer volwassen worden, daar de barrière, die kennis creëert, het moeilijk maakt om ons met het G-ddelijke te verbinden.

Wanneer Tora zegt: „En zie, zijn broer kwam tevoorschijn,” krijgen we een aanwijzing voor de geboorte van een kind dat ter wereld komt met de potentie om dicht bij het G-ddelijke te komen en als het ware een toestand van „broederschap” met G-d te bereiken.

Wanneer we opgroeien en onze kennis zich ontwikkelt, kunnen we de keuze maken om de intellectuele barrières die ons van G-d scheiden te breken (*parats*). Dat maakt dat wij de naam Perets [lett.: het breken] waardig zijn. Wanneer we deze keuze maken, schijnt (*zoreach*) G-d een heilig licht op ons, zoals te kennen wordt gegeven met de naam Zerach [lett.: stralend].

Het verhaal van deze geboorte vertoont zoveel details omdat het niet alleen betrekking heeft op Perets en Zerach, maar het geeft ook een aanwijzing voor de potentie die in iedere geboorte aanwezig is. De Tora leert ons dat wij allen de mogelijkheid in ons hebben om ons met G-d opnieuw te verbinden wanneer we volwassen zijn geworden.

Mogen we onze intellectuele capaciteiten gebruiken om de barrières af te breken en we onze aangeboren onschuld en reinheid terugkrijgen, zodat G-d op ons Zijn heilige licht zal laten schijnen.

MISJNA VAN DE WEEK

Berachot

Hoofdstuk 4, Misjna 5

Als iemand de *tefilla* zegt en zich vergist, dan is dat een slecht voorteken voor hem¹. En wanneer hij de *sjeliach tsibboer*² is, dan is het een slecht teken voor hen die hem aangesteld hebben, want de vertegenwoordiger van iemand is als die iemand. Men vertelde over Rabbi Chanina ben Dosa, dat hij gewoon was te bidden voor de zieken, en dat hij dan zei: „Deze zal leven en die zal sterven”. Men vroeg hem: „Hoe weet je dat?” Hij antwoordde hen: „Wanneer mijn *tefilla* vloeiend³ in mijn mond ligt, weet ik dat het geaccepteerd is en zo niet, dan weet ik dat hij [de zieke] verworpen is⁴.

Aantekeningen

1. Het is een teken dat zijn *tefilla* niet geaccepteerd is.
2. Lett.: de afgezant van de gemeente, i.e. de *chazan*.
3. **Wanneer mijn *tefilla* vloeiend is:** D.w.z. wanneer ik het vloeiend en zonder haperen kan zeggen (RAV).
4. **Dat hij [de zieke] verworpen is,** zoals er staat geschreven [in *Bereisjet* 44:28]: *Hij is zeker verscheurd*. [Daar in *Bereisjet* wordt het woord *toreef* gebruikt in verband met Jozef, in de betekenis dat hij vast en zeker door een dier verscheurd en dus dood is. Zo ook hier is de zieke ten dode opgeschreven, zoals een dier dat door een roofdier dodelijk gewond werd en *treife* is]. En een andere verklaring [voor het Hebreeuwse woord *metoraf*, dat hier vertaald is met verworpen]: „Zijn gebed is hem in het gezicht geworpen” (in traktaat *Berachot* 5b). Volgens deze opvatting is [niet de zieke maar] het gebed verworpen, dat hij voor hem [voor de zieke] bad en het is van hem verwijderd en niet geaccepteerd (RAV).

DAF-Notities Berachot 38a

Door Rabbi Mendel Weinbach, decaan Ohr Somayach

Wat zeggen we tegen brood?

Welke beracha zegt men voordat men brood eet?

Natuurlijk weet iedereen dat het antwoord op die vraag is „*HaMotsie lechem min haärets*” [Hij die het brood voortbracht uit de aarde].

Maar niet alle Geleerden waren het eens over het eerste woord in deze zin. Volgens één mening zou men „*motsie*” moeten zeggen, omdat dat de verleden tijd aangeeft, terwijl „*hamotsie*” de toekomstige tijd aangeeft. Daar het brood dat je op het punt staat om te eten al uit de aarde is voortgebracht, lijkt de verleden tijd toepasselijker. Men is het erover eens dat „*motsie*” verleden tijd is maar er is verschil van mening of „*hamotsie*” dat ook is.

Het lijkt er daarom op dat het veiligste wat men kan doen, is „*motsie*” te zeggen, hetgeen volgens iedereen acceptabel is. Niettemin beslist de Gemara dat we „*hamotsie*” zeggen moeten, hetgeen slechts volgens één mening juist is.

Tosafot legt uit waarom dat de keuze is, op basis van de Jeruzalemse Talmoed: het woord dat aan „*motsie*” of „*hamotsie*” voorafgaat is „*ha'olam*”. Wanneer we daar het woord „*motsie*” op zouden laten volgen, dan zouden we een woord hebben dat eindigt op een „m”, gevolgd door een woord dat begint met een „m” en dan lopen we het risico dat die twee woorden samen versmelten tot één woord „*ha'olamotsie*”.

Men zou zich nu natuurlijk kunnen afvragen of wij niet voor datzelfde probleem staan met de twee woorden die na „*hamotsie*” komen, namelijk „*lechem*” en „*min*”? Dat is waar, zegt Tosafot, maar onze Geleerden wilden niet knoeien met de zin „*lechem min ha:arets*,” hetgeen een zinsdeel uit *Tehilliem* (104:4) is. Dat vers bevat tien woorden, merkt Tosafot op en geeft ons zo een hint dat wij onze tien vingers van beide onze handen op het brood moeten leggen wanneer wij de beracha „*Hamotsie*” maken.

HALACHA

Aantekeningen en toelichting op de Kitsoer SjoelchanAroech

HOOFDSTUKS 21. WIE NIET GEDAVVEND HEEFT EN HOE MEN DAT KAN GOEDMAKEN.

1. Reeds is in hoofdstuk 18 duidelijk gemaakt, dat wie met opzet¹ niet op tijd gedavvend heeft, dat niet meer goed kan maken. Maar als dat gebeurd is bij vergissing of door overmacht², of als iemand zich tijdens zijn tefilla ergens vergist heeft, zodat hij over moet davvenen, dan kan hij dat goedmaken na de eerst volgende tefilla. Men moet dan eerst de tefilla davvenen waarvoor het nu de tijd is, en daarna davvent men de tefilla ter compensatie van de gemiste tefilla³. Dus als iemand geen sjacharit gedavvend heeft, dan, als de tijd voor Mincha is aangebroken, davvent hij eerst tefillat mincha, daarna zegt hij tachanoen en direct daarna zegt hij Asjrei en davvent vervolgens nog eens Sjemonee Esree ter compensatie van sjacharit.

Als iemand geen Mincha gedavvend heeft, dan davvent hij 's avonds eerst Ma'ariev, dan wacht hij even, lang genoeg om vier stappen te kunnen lopen in die tijd. Dan zegt hij geen Asjrei⁴ maar hij begint gelijk met de Sjemonee Esree voor Mincha.

Wanneer iemand geen Ma'ariev heeft gedavvend, dan davvent hij de volgende ochtend Sjacharit, zegt daarna Tachanoen en Asjrei en daarna davvent hij de Sjemonee Esree ter compensatie van het avondgebed. Daarna zegt hij Lamnatseach, Oewa letsion, enz. En hij mag niet eten voordat hij de Sjemonee Esree ter compensatie van het gemiste Ma'ariev gezegd heeft.

Aantekeningen

1. Wanneer men vlak voor de tijd, dat de gemeente *Ma'ariev* davvent, naar sjoel komt en met hen *ma'ariv* davvende, terwijl het nog dag was en hij nog geen *Mincha* gedavvend had, dan geldt het volgende: Hoewel hij eigenlijk niet juist gehandeld heeft, want hij had *Mincha* moeten davvenen terwijl de gemeente *Ma'ariev* davvende, is hij toch niet te vergelijken met iemand die met opzet niet gedavvend heeft, want de tijd voor *Mincha* is nog niet verlopen. En hoewel men kan zeggen dat hij eigenlijk geen *Mincha* meer kan davvenen op dat moment, omdat men al nacht gemaakt heeft door middel van het avondgebed, dan davvent hij toch een tweede maal *Ma'ariev*, maar nu ter compensatie van *Mincha* [M.B. 108:21].

2. Wanneer iemand niet gedavvend heeft omdat hij zich niet kon concentreren, dan kan hij dat later nog compenseren. Hoewel hij niet volgens de halacha gehandeld heeft, wordt dit toch niet als opzet beschouwd [M.B. 108:1].

Onder overmacht wordt bijvoorbeeld ook verstaan ziekte of dronkenschap. Wanneer iemand op de voorgeschreven tijd geen water had om zijn handen te wassen en hij daardoor niet gedavvend heeft en de tijd is inmiddels verstreken, dan heet dat ook overmacht en dan moet hij ook daarna twee maal davvenen. Het is echter in feite onjuist om niet te davvenen omdat men geen water had [M.B. 108:2].

3. Wanneer men de volgorde heeft omgedraaid, dan heeft men niet zijn plicht gedaan ten aanzien van de te compenseren tefilla [Sj.A. 108:7]. De reden hiervan is, dat de geleerden de reparatie alleen hebben ingesteld voor de tijd dat men zich bezighoudt met de verplichte tefilla, niet voor de tijd daarvóór. Sommigen hebben hier twijfels over. Zij zeggen dat men niet opnieuw hoeft te davvenen, behalve wanneer uit de tweede tefilla nadrukkelijk blijkt dat die de verplichte tefilla is en dat de eerste voor de reparatie was. Bijvoorbeeld wanneer men op Motsaëi Sjabbat de Havdala in de tweede tefilla gezegd heeft en niet in de eerste tefilla. De *Prie Chadash* en de *Prie Megadaiem* schrijven dat men moet gaan volgens de woorden van de Sjoelchan Aroech. Het is echter beter in dat geval over te davvenen en te verklaren: 'Wanneer ik niet verplicht ben nog eens te davvenen, dan davven ik vrijwillig' [M.B. 108:7]. Dit alles geldt zowel als men het per ongeluk, als met opzet heeft omgedraaid [M.B. 108:7].

Wanneer men niets speciaals in gedachte had, toen men de twee tefillot davvende, heeft men zijn plicht gedaan [Béor Halacha].

4. Volgens sommigen zegt men wel Asjrei [Sj.A. O.Ch. 108:2].

Onze Geleerden

Rabbin Jisrael Meïr (HaCohen) Kagan (Dzyatlava, 6 februari 1838 - Raduń, 15 September 1933) ook algemeen bekend als **De Chofets Chaim** was een invloedrijke Oost-Europese rabbijn, halachist, en ethicus, wiens werken nog steeds een grote invloed hebben op het Joodse leven.

Zijn bijnaam *De Chofets Chaim* [wie het leven liefheeft] is ontleend aan de titel van zijn eerste boek met die naam, dan het Tora-verbod van *Lasjon hara* [kwaadspreken] en roddel behandelt.

Hij kreeg vooral grote bekendheid door zijn *Misjna Beroera* (verklarende lessen) is een uniek commentaar, bestaande uit 6 delen, op de Sjoelchan Aroech, afdeling Orach Chajim. Het bevat zijn eigen toelichting, combineerd met de vershillende meningen van eerdere commentatoren. De **Bi'or Halacha** is een toelichting op de Misjna Beroera, met analyses van de beslissingen van vroegere commentatoren.

Daarnaast schreef hij nog 19 andere werken.